

Vladajoči zamočili višanje sodnih odškodnin “izbrisanim” na 53 milijonov evrov. Zato bo krepko več.

Vladi, ki se je spet izkazala s strahovito počasnostjo, v DZ pa ji povrh ta teden ni uspelo doseči nujnega postopka (da bi popravila lastno počasnost) višanja odškodnin, ki jih lahko sodišča dodelijo delu izbrisanim in omejiti višine izplačanih obresti. V državnem zboru si za naglico za popravke ureditve, ko so jo ta teden šele predlagali, vladajoči preprosto niso zagotovili večine. Posledica dvojne napake bo, da bodo izplačane odškodnine z obrestmi najbrž bistveno višje in da jih bo prejelo več posameznikov. Na kolegiju predsednika državnega zbora **Dejana Židana** (SD) je včeraj za naglico, ki jo je zahtevala vlada, ko se že izteka rok za popravek ureditve, ki ga je postavilo ustavno sodišče, zmanjkalo glasov. Za nujni postopek, da bi preprečili hude posledice za proračun države, so bili LMŠ **Marjana Šarca**, SD **Dejana Židana**, SMC **Mira Cerarja**, DeSUS **Karla Erjavca** in SAB **Alenke Bratušek**. Levici je, ker za “nujnost” ni bila niti desna opozicija, uspelo zminirati hitro odpravljanje neustavnega omejevanja višine odškodnin izbrisanih. Kršitev ustave je zagrešila večina v DZ v času vlade **Alenke Bratušek**, ko so državi vladale PS, SD, DL in DeSUS. Posledica kršitve ustave pred petimi leti, vladne počasnosti in zdaj še padca nujnega postopka, bo, da bodo “izbrisani” najbrž dobili krepko več od po vladnih ocenah slabih 53 milijonov evrov sodnih odškodnin in obresti.

Vlada nenavadno dolgo pacala

Vodja poslanske skupine Levice Matej T. Vatovec Foto:DZ/Matija Sušnik

Nujni postopek za popravek zakona o odškodninam izbrisanim je vlada predlagala, da prepreči "težko popravljive posledice za delovanje države", ki jih je povzročila sama, ker je prepozno predlagal popravek ureditve. Ustavno sodišče je v začetku leta sprejelo odločitev, ki politične oblasti sili, da hitro odpravijo neustavnost iz časov vlade Alenke Bratušek. Če tega ne storijo, bodo morali višje odškodnine in obresti zagotoviti širšemu krogu upravičencev, je odločilo sodišče. Rok, do katerega bi DZ moral ureditev popraviti, se izteče že 14. januarja 2019. Najpozneje decembra bi torej moral DZ zakon že popraviti. Sodba ustavnega sodišča o tem je iz 15. marca letos. "S tem lahko nastale težko popravljive posledice za delovanje države," je razlog, zakaj je zdaj predlagajo nujni postopek odločanja DZ, pojasnila vlada, ki pa ni nič zapisala, zakaj so pacali devet mesecev, da so predlagali spremembo, ki jo je zahtevalo ustavno sodišče. Sprememba je iz vlade v DZ prišla šele 3. decembra. To, da vlada, ki jo podpirajo s koalicijski dogovorom, v katerem piše, da so

opozicija, ni pravočasno predlagala spremembe, je Levica uporabila kot argument, da je proti naglici.

Zakaj so proti je **Matej Tašner Vatovec** (Levica) pojasnil tako:

“Bilo je devet mesecev časa, zato, da se to naredi. Prejšnja vlada je to pustila naslednji, ker verjetno je to bila stvar, ki je ne bi mogli dati v tisto knjižico, ki jo je Cerarjeva vlada izdala o vseh dosežkih, ki so jih naredili. Druga stvar je pa čisto načelne narave. Zakon, tako kot je bil sprejet, je naslavljal približno 12.000 upravičencev, od vemo 25.671 izbrisanih oseb. To, o čemer danes govorimo, gre za 339 še odprtih točk in vlada sedaj pravi, da teh 339 ljudi predstavlja nekaj, kar je lahko težko popravljiva posledica za delovanje države. Ta država je izbrisala več kot 25.000 ljudi, kaj so pa njihove težko popravljive posledice? Mislím, da je to popolnoma nesprejemljivo. Gre verjetno za eno najhujših kršitev, ne samo v Sloveniji, ampak verjetno v bližnji okolici – masovno kršitev človekovih pravic in mislim, da je na tak način omejevati kakorkoli odškodnino, čeprav gre samo za obresti, nesprejemljivo in v Levici na to ne bomo pristali.”

Daniel Krivec (SDS) pa je dodal: “Glede na to, da je celoten postopek vezan tudi na odločbo ustavnega sodišča, se mi sprašujemo, kje je prioriteta, kajti določene odločbe ustavnega sodišča se izvedejo, določene odločbe ustavnega sodišča pa čakajo na postopke in čisto iz principa tega ne moremo podpreti.”

Po tem so vodje poslanskih skupin glasovali in za naglico so bili le iz petih strank, ki imajo v vladi ministre. To pa ni dovolj za nujni postopek.

Vlada: Okvirno gre za 52.935.404 evrov

Finančne posledice vlada v predlogu opiše sorazmerno zapleteno

in ta opis povzemam v celoti:

“Ker je bila pred odločitvijo Ustavnega sodišča višina denarne odškodnine v sodnem postopku v skladu z 12. členom ZPŠOIRSP omejena, je negotovo in težko oceniti, v kakšni višini bo kot pravno priznana škoda izkazal in dokazal posamezni oškodovanec v sodnem postopku. Obstaja možnost, da oškodovanci s svojimi zahtevki ne bodo uspeli ali ne bodo uspeli v celoti, kar pri oceni finančnih posledic ni upoštevano (ali ustrezno ponderirano). Po podatkih Državnega odvetništva Republike Slovenije je na sodiščih vloženi 339 tožb, v katerih oškodovanci iz druge skupine (kot jih opredeljuje odločba Ustavnega sodišča) zahtevajo denarno odškodnino zaradi izbrisa iz registra stalnega prebivalstva in o katerih še ni pravnomočno odločeno. Tožbeni zahtevki so po višini na 3-kratnik zneska denarne odškodnine, ki je lahko upravičencu določena v upravnem postopku, omejeni v 95 zadevah. Skupna višina omejenih zahtevkov znaša 1.186.471,25 eurov. V 244 zadevah oškodovanci niso omejili višine zahtevkov na 3-kratnik zneska denarne odškodnine, ki je lahko upravičencu določena v upravnem postopku in njihovi zahtevki skupaj znašajo 11.606.554,81 eurov. Skupna višina zahtevane denarne odškodnine po sedanji višini tožbenih zahtevkov je 12.793.026,06 eurov. Tako oškodovanci, ki so v tožbenem zahtevku omejili višino odškodnine, kot tisti, ki je niso, v tožbenih navedbah zatrjujejo znatno višjo škodo, vendar vsi po višini škode ne navajajo v zneskih. V primerih, ko oškodovanci višino škode izkazujejo v zneskih, ta znaša za premoženjsko škodo 15.334.463,18 eurov in za nepremoženjsko škodo 10.592.212,22 eurov (skupaj 25.926.675,40 eurov).

Z odpravo omejitve višine denarne odškodnine lahko oškodovanci zvišajo tožbene zahtevke. Nekateri tožniki izrecno navajajo, da si pridružujejo pravico do spremembe zahtevka v smislu zvišanja zahtevka, če bo Ustavno sodišče oziroma sodna praksa odpravila omejitve. Slednje pomeni, da se bo lahko zahtevana odškodnina iz dosedanjega skupnega zneska 12.793.026,06 evrov

znatno povišala, kar ima za posledico, da se bodo tudi dosojene odškodnine v sodnih postopkih bistveno povečale, končno višino izplačane odškodnine bodo zvišale še zakonske zamudne obresti. Pričakovati je, da se bodo tožbeni zahtevki po 14.1.2019 zvišali najmanj na 25.926.675,40 eurov, verjetno pa tudi več. Pri izračunu denarne odškodnine pa je poleg navedene glavnice treba upoštevati še zakonske zamudne obresti, zato so se izračunale zakonske zamudne obresti za obdobje od 18.6.2014 (ko se je začel uporabljati ZPŠ0IRSP) do priprave izračuna (27.9.2018). Po navedenem izračunu glavnica (25.926.675,40) z zakonskimi zamudnimi obrestmi (8.911.619,96 eurov) znaša 34.838.295,36 eurov (znesek iz naslova premoženjske škode je 20.595.202,90 eurov, iz naslova nepremoženjske škode pa 14.233.009,52 eurov). Pri premoženjski škodi, ko tožniki zahtevajo izgubljeni zaslužek oziroma drug mesečni denarni prejemek po mesecih za obdobje izbrisa, zahtevajo zamudne obresti za vsak mesec posebej. V teh primerih lahko zakonske zamudne obresti večkrat presežejo glavnico, saj hipotetični izračuni kažejo, da lahko zakonske zamudne obresti od leta 1992 do 27.9.2018 predstavljajo tudi 74 kratnik glavnice. Na primer: socialni prejemek 8.226,40 SIT (34,33 eurov) z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 1.4.1992 do 27.9.2018 znese 2.552,00 eurov ($2.552,00/34,33 = 74,33x$). Natančen izračun zakonskih zamudnih obresti ni možen, saj tožniki do sedaj niso posvečali posebne pozornosti obrestnemu zahtevku, ker so bile le-te na temelju 12. člena ZPŠ0IRSP omejene v višini denarne odškodnine.

Ob predpostavki, da bodo tožbeni zahtevki znašali 25.926.675,40 eurov (znesek pa bo po predvidevanjih zaradi zvišanja zahtevkov še višji) in ob predpostavki, da bo zahtevkom v celoti ugodeno, so ocenjene finančne posledice naslednje: znesek tožbenih zahtevkov 25.926.675,40 eurov, obresti, omejene do višine glavnice, 25.926.675,40 eurov, kar skupno znaša 51.853.350,80 eurov.

K navedenim denarnim odškodninam je treba prišteti še sodne stroške tožnikov, ki so okvirno ocenjeni na 2.616,30 eurov za

posamezno zadevo, kar upošteva 339 tožb znes 886.925,70 eurov. Pri oceni stroškov se je izhajalo iz povprečno zahtevanega zneska, to je 76.480 eurov, in upoštevalo stroške po Odvetniški tarifi za tožbo (1200 točk), eno pripravljajno vlogo (1200 točk), dva naroka (prvi narok 1200 točk, drugi 600 točk) in pritožbo (1500 točk). Ob prištetju še 22% DDV je ocena stroškov 1.082.054,10 eurov. Pri oceni finančnih posledic je treba opozoriti, da lahko v skladu s 184. členom Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07-UPB, 45/08-ZArbit, 45/08, 111/08-odl. US, 57/09- odl. US, 12/10-odl. US, 50/10-odl. US, 107/10-odl. US, 75/12-odl. US, 40/13-odl. US, 92/13-odl. US, 10/14-odl. US, 48/15-odl.US, 6/17-odl. US in 10/17, v nadaljnjem besedilu: ZPP) tožniki iz druge skupine oškodovancev do konca glavne obravnave zvišajo tožbene zahtevke. Skladno s 185. členom ZPP je po vročitvi tožbe toženi stranki za spremembo potrebna njena privolitev, vendar pa lahko sodišče dovoli spremembo, čeprav se tožena stranka temu upira, če meni, da bi bilo to smotrno za dokončno ureditev razmerja med strankama. Po mnenju predlagatelja obstaja velika verjetnost, da bo spremembo tožbe z zvišanjem tožbenega zahtevka sodišče dopustilo, kljub morebitnemu nasprotovanju tožene stranke. Nekateri tožniki so si pravico do zvišanja tožbenega zahtevka v tožbah celo izrecno pridržali za primer, če bo Ustavno sodišče odpravilo omejitve višine denarne odškodnine v sodnem postopku. Navedeno pomeni, da se bodo lahko glavnice tožbenih zahtevkov znatno zvišale, posledično bodo lahko tudi sodno dosojene denarne odškodnine višje, povišale pa se bodo tudi obresti, ki bodo po predlogu zakona omejene na višino glavnice.

Glede na navedeno bodo finančne posledice predlaganega zakona po oceni predlagatelja znašale okvirno 52.935.404,90 eurov za izplačilo na podlagi predlaganega zakona določenih denarnih odškodnin v sodnem postopku, vključno z ocenjenimi stroški sodnih postopkov. Kot je bilo že pojasnjeno, pa potencialnega zvišanja tožbenih zahtevkov v naprej ni mogoče natančno predvideti.

Sredstva za izplačilo denarnih odškodnin se bodo zagotovila v finančnem načrtu Državnega odvetništva Republike Slovenije za leto 2019, 2020, 2021, 2022 in 2023, kakor tudi v naslednjih letih, odvisno od dinamike odločanja sodišč o že vloženi tožbenih zahtevkih v sodnih postopkih in višine določene odškodnine ter skladno z veljavnimi javnofinančnimi predpisi in proračunsko prakso. V skladu s 13. členom ZPŠOIRSP se namreč upravičencu denarna odškodnina, glede na višino, izplača v največ petih obrokih. V petih obrokih se izplača denarna odškodnina, določena v višini nad 4.000,00 eurov.”